

Brüssel, 28.5.2019
COM(2019) 244 final

KOMISJONI ARUANNE

**EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE JA KONTROLLIKOJALE
EUROOPA STRATEEGILISTE INVESTEERINGUTE FONDI TAGATISFONDI
HALDAMISE KOHTA 2018. AASTAL**

{SWD(2019) 188 final}

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	2
2.	Tegevuse kontekst	2
3.	Finantskontod ja olulised eelarvetehtingud 2018. aastal	3
3.1.	EFSI tagatisfondi finantsaruanded 31. detsembri 2018. aasta seisuga.....	3
3.2.	ELi tagatisega EFSI toimingud.....	4
3.3.	EFSI tagatisfondi rahastamine	4
3.4.	ELi tagatise realiseerimine ja kasutamine	4
4.	EFSI tagatisfondi haldamine 2018. aastal	5
4.1.	Finantsjuhtimine	5
4.2.	Turusuundumused 2018. aastal	5
4.3.	Portfelli struktuur ja peamised riskid.....	5
4.4.	Tootlus.....	6
5.	Sihthümanne asjakohasuse ja EFSI tagatisfondi taseme hindamine.....	6

1. SISSEJUHATUS

Käesoleva aruande õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2015. aasta määrus (EL) 2015/1017, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi, Euroopa investeerimise nõustamise keskust ja Euroopa investeerimisprojektide portaali ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013 – Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond¹ (edaspidi „EFSI määrus“). EFSI määrust muudeti Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kestuse pikendamise ning kõnealuse fondi ja Euroopa investeerimise nõustamise keskuse tehnilise täiustamise osas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrusega (EL) 2017/2396² (edaspidi „EFSI 2.0 muudatus“). EFSI 2.0 muudatusega suurendati muu hulgas ELi tagatise suurust ja kohandati sihtsummat. 22. juulil 2015 kirjutasid Euroopa Komisjon ja Euroopa Investeerimispank (edaspidi „EIP“) alla lepingule EFSI haldamise ja ELi tagatise andmise kohta (edaspidi „EFSI leping“) ning 21. juulil 2016, 21. novembril 2017, 9. märtsil 2018 ja 20. detsembril 2018 lepingut muudeti ja see sõnastati ümber.

EFSI määruse artikli 16 lõikega 6 on ette nähtud, et komisjon esitab iga aasta 31. maiks Euroopa Parlamendile, nõukogule ja kontrollikojale aastaaruande³ EFSI tagatisfondi haldamise kohta eelmisel kalendriaastal, sealhulgas hinnangu sihtsumma asjakohasuse, tagatisfondi taseme ja selle täiendamise vajaduse kohta. See aastaaruanne peab sisaldama ülevaadet EFSI tagatisfondi finantsseisundist eelmise kalendriaasta lõpu seisuga, eelmise kalendriaasta rahavoogudest ning olulistest tehingutest ning muud asjakohast teavet finantskontode kohta. Aruanne peab sisaldama ka teavet EFSI tagatisfondi finantsjuhtimise, tulemuste ja riski kohta eelmise kalendriaasta lõpu seisuga.

2. TEGEVUSE KONTEKST

ELi tagatis⁴ katab rahastamis- ja investeerimistoiminguid, mille EIP on teinud taristu- ja innovatsioonikomponendi põhiosa raames ja Euroopa Investeerimisfond (EIF) VKEde komponendi ning taristu- ja innovatsioonikomponendi VKEde / keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate fondi investeeringute komponendi raames. Osa EFSI toimingutest on kaetud ELi tagatisega, osa aga tehakse EIP grupi oma vastutusel⁵.

Vastavalt EFSI määruse artiklile 12 on EFSI tagatisfond likviidsuspuhver, millest tehakse EIP-le väljamakseid ELi tagatise realiseerimise korral. Kui realiseeritud tagatise summa on suurem kui EFSI kontol EIP käsutuses olevate vahendite summa, makstakse see vastavalt ELi ja EIP vahelisele EFSI lepingule välja EFSI tagatisfondist. EIP hallatav EFSI konto loodi eesmärgiga koguda sellele ELi tulud ja sissenõutud summad, mis on seotud ELi tagatisega kaetud EFSI toimingutega, ning maksta kasutada olevate vahendite ulatuses välja realiseeritud ELi tagatis.

EFSI tagatisfondi rahastatakse järk-järgult, võttes arvesse ELi tagatisega seotud riskipositsiooni suurenemist.

Kooskõlas artikli 12 lõikega 4 haldab EFSI tagatisfondi vahendeid komisjon otse ja neid investeeritakse kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttega, järgides asjakohaseid

¹ ELT L 169, 1.7.2015, lk 1.

² ELT L 345, 27.12.2017, lk 34.

³ Käesolev aruanne on neljas EFSI tagatisfondi käsitlev aruanne. Eelmised aruanded: COM(2016) 353 final, COM(2017) 326 final ja COM(2018) 345 final.

⁴ ELi tagatise mahtu suurendati EFSI 2.0 muudatusega 16 miljardilt eurolt 26 miljardile eurole.

⁵ EIP grupi tagatise mahtu suurendati EFSI 2.0 muudatusega 5 miljardilt eurolt 7,5 miljardile eurole.

usaldatavusnõudeid.

EIP ja EIF vastutavad iga üksiku ELi tagatisega kaetud toiminguga seotud riskide hindamise ja jälgimise eest. Selle aruande ning tulevase tegevuse järjepidevate ja konservatiivsete prognooside põhjal tagab komisjon vaatlusaluse sihtsumma ja EFSI tagatisfondi taseme asjakohasuse. 2019. aasta märtsis esitasid EIP ja EIF kooskõlas EFSI määruse artikli 16 lõikega 3 komisjonile ja kontrollikojale aruande.

Vastavalt EFSI määruse artikli 16 lõikele 2 peab aastaaruanne, mille EIP esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule, sisaldama spetsiifilist teavet EFSI raames tehtud rahastamis- ja investeerimistoimingutega seotud koguriski ning tagatise realiseerimise kohta.

3. FINANTSKONTOD JA OLULISED EELARVETEHINGUD 2018. AASTAL

EFSI kohta esitatud finantsteave on esitatud allpool, jaotatuna nelja jakku: 1) EFSI tagatisfondi finantsolukord 31. detsembri 2018. aasta seisuga, 2) EIP grupi poolt tehtud ELi tagatisega EFSI toimingud 31. detsembri 2018. aasta seisuga, 3) EFSI tagatisfondi rahastamine ja 4) ELi tagatise realiseerimine ja kasutamine.

3.1. EFSI TAGATISFONDI FINANTSARUANDED 31. DETSEMBRI 2018. AASTA SEISUGA

EFSI tagatisfondi koguvarade väärtus⁶ oli 31. detsembri 2018. aasta seisuga 5 452 miljonit eurot. Varade hulka kuulusid müügivalmis investeerimisväärtpaberite portfell (5 000 miljonit eurot), USA dollarite valuutaforvardite müük, millel on positiivne nüüdispuhasväärtus ja mis on liigitatud õiglases väärtuses üle- või puudujäägina kajastatud finantsvaraks (2 miljonit eurot), ning raha ja raha ekvivalendid (450 miljonit eurot).

2018. aasta finantsaruande⁷ kohaselt oli EFSI tagatisfondi majandustulemus aasta lõpus –13,9 miljonit eurot. 34,5 miljoni euro suurune netokahjum, mis tulenes selliste tuletisinstrumentide õiglase väärtuse positiivsest (28,4 miljonit eurot) ja negatiivsest (–62,9 miljonit eurot) muutusest, mida kasutati USA dollarites nomineeritud portfelli osa valuutariski maandamiseks, tasaarvestati netokasumiga (17,0 miljonit eurot), mis saadi vahetuskursi muutumisega seotud positiivsest (103,7 miljonit eurot) ja negatiivsest (–86,7 miljonit eurot) finantsvarade ümberhindamisest ja intressitulust (17,5 miljonit eurot). Järelejäänud kahjumi moodustasid peamiselt netokahjum müügivalmis väärtpaberite müügist⁸ (13,3 miljonit eurot) ja hoidmistasud (–0,6 miljonit eurot).

⁶ EFSI tagatisfondi auditeeritud finantsaruanded on esitatud EFSI tagatisfondi käsitlevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis.

⁷ Vt EFSI tagatisfondi käsitlevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi lk 6.

⁸ Netonäitaja kajastab 4,3 miljardi euro suurust kasumit ja 17,6 miljardi euro suurust kahjumit.

3.2. ELI TAGATISEGA EFSI TOIMINGUD

ELi tagatisest tulenev riskipositsioon seoses EIP grupi tagasimaksmata EFSI nõuetega oli 2018. aasta 31. detsembri seisuga 15,8 miljardit eurot; õigusliku kohustuse kohaselt on ELi tagatise⁹ maksimumsumma netoarvestuses aga 25,9 miljardit eurot. 15,8 miljardi euro suurust summat kajastatakse ELi 2018. aasta finantsaruannete lisades tingimusliku kohustusena.

2018. aastal oli ELi netotulu EIP hallatavatest ning taristu- ja innovatsioonikomponendi alla kuuluvatest EFSI toimingutest 112,7 miljonit eurot. ELi 2018. aasta finantsaruannetes kajastati sellest summast 31. detsembri 2018. aasta seisuga netoarvestuses 38,9 miljoni euro suurune komisjoni nõue EIP vastu¹⁰. Taristu- ja innovatsioonikomponendi raames tagatise realiseerimisega seotud EFSI toiminguid on kirjeldatud jaos 3.4.

ELi kulud, mis olid seotud VKEde komponendi EFSI toimingutega, olid 2018. aastal 30,3 miljonit eurot. Sellest 21,9 miljonit eurot on ELi 2018. aasta finantsaruannetes kajastatud EIF haldustasud, mis tuleb EIFile maksta 30. juunil 2019 või pärast seda.

3.3. EFSI TAGATISFONDI RAHASTAMINE

2018. aastal võeti eelarves EFSI tagatisefondi rahastamiseks kokku 2 069 miljoni euro suurune kulukohustus. Sellest summast 1 905 miljoni euro suurune kulukohustus nähti eelarves ette kooskõlas komisjoni otsusega C(2018) 307. Eelarvereval „Finantssekkumiste reservid“ tehti kättesaadavaks täiendavad kulukohustuste assigneeringud mahus 105 miljonit eurot. Peale selle nähti sihtotstarbelise tuluna ette 59 miljonit eurot.

EFSI tagatisefondi maksti aasta jooksul kokku 2 014 miljonit eurot. Suurem osa sellest oli pärit ELi üldeelarve maksekohustuste assigneeringutest, kuid 59 miljonit eurot saadi tagasi sihtotstarbelise tuluna (53,4 miljonit eurot EFSI tuludest ja 5,6 miljonit eurot Marguerite'i fondi tuludest) ja 154,9 miljonit eurot kanti eelarveaasta lõpus üle täiendavate maksekohustuste assigneeringutena.

3.4. ELI TAGATISE REALISEERIMINE JA KASUTAMINE

Kooskõlas EFSI lepingu artikli 8.1 punktiga a realiseeriti ELi tagatis 97,1 miljoni euro ulatuses; selle põhjuseks oli üks taristu- ja innovatsioonikomponendi toiming, mille puhul esines makseviivitus. Kooskõlas EFSI lepingu artikliga 11 nõudis EIP esmalt sisse 18,6 miljonit eurot, mistõttu maksmisele kuuluv summa vähenes 78,5 miljoni euroni. Summa maksti EFSI kontolt (17,7 miljonit eurot) ja EFSI tagatisefondist (60,8 miljonit eurot). Seejärel nõuti sisse 1,6 miljonit eurot. Selle toimingu puhul, mille puhul esines makseviivitus, realiseeris EIP tagatise 1,0 miljoni euro ulatuses seoses sissenõudmiskuludega ja 0,6 miljoni euro ulatuses seoses sissenõutavate halduskuludega.

2018. aastal maksti EIP-le 0,6 miljonit eurot rahastamiskulude¹¹ jaoks ja 10,7 miljonit eurot väärtuse korrigeerimise¹² jaoks.

⁹ EFSI 2.0 muudatuse artikli 11 kohaselt ei tohi ELi tagatis kunagi ületada 26 miljardit eurot ja enne 6. juulit 2018 ei tohi see ületada 16 miljardit eurot. ELi tagatise maksimaalsest summast arvatakse maha ELi tagatise realiseerimine ja kasutamine ning VKEde komponendi portfellitagatistoodetega seotud maksed.

¹⁰ Võtmata arvesse sissenõudmiskulusid (0,5 miljonit eurot), mis tuleb tasuda EIP-le 2019. aastal seoses toiminguga, mille puhul esineb makseviivitus.

¹¹ Vt EFSI lepingu artikli 8.1 punkt d. See summa ei sisalda eespool osutatud tagatise realiseerimisega seotud kulusid mahus 1,6 miljonit eurot.

¹² Vt EFSI lepingu artikli 8.1 punkt b.

4. EFSI TAGATISFONDI HALDAMINE 2018. AASTAL

4.1. FINANTSJUHTIMINE

EFSI tagatisfondi investeerimisportfelli investeeritakse kooskõlas varahalduse põhimõtetega, mis on sätestatud komisjoni 21. jaanuari 2016. aasta otsuses C(2016) 165, millega kiideti heaks EFSI tagatisfondi varahalduse suunised.

Suuniste kohaselt tuleb tagada investeerimisportfelli vara piisav likviidsus, et tagatist oleks vajaduse korral võimalik realiseerida, ning hoida samal ajal tulu ja riskitase optimaalsena, et oleks tagatud kõrgel tasemel turvalisus ja stabiilsus.

Võeti vastu investeerimis- ja riskijuhtimisstrateegiad, mis kajastavad investeerimiseesmärke ja turutingimuste väljavaateid. Investeerimisstrateegia eesmärk oli varasid mitmekesistada, kasutades mitmesuguseid fikseeritud tulumääraga vara liike.

4.2. TURUSUUNDUMUSED 2018. AASTAL

2018. aastat iseloomustas üldine negatiivne või kõigi aegade väikseim tootlus koos turu märkimisväärse volatiilsuse ja ebakindlusega ning see oli investoritele keeruline aasta. Mõned olulisematest teguritest, mis sellise volatiilse keskkonna tekitasid, olid euroala ja USA rahapoliitika järkjärguline karmistamine jätkuva majanduskasvu ja kiireneva inflatsiooni ootuse tingimustes, kaubandussõda, sündmuste areng Itaalias ja aasta lõpus valitsevaks muutunud halvenevad majandusväljavaated. Mis puudutab rahapoliitikat, siis Euroopa Keskpank (EKP) vähendas septembris nn kvantitatiivse leevendamise poliitika raames tehtavate igakuiste varaostude netomahtu 30 miljardilt eurolt 15 miljardile eurole ja seejärel lõpetas 2018. aasta lõpus netovaraostude tegemise. USA föderaalreserv tõstis intressimäära aasta jooksul neljal korral 25 baaspunkti võrra ja aasta lõpuks oli baasintressimäära sihtvahemikuks 2,25–2,5.

Sellises kontekstis olid Euroopa fikseeritud tulumäärad, mis 2018. aasta alguses olid märkimisväärselt tõusnud, aasta lõpus üldiselt aasta madalaimal tasemel, kuna majanduskasv aeglustus ja väljavaated halvenesid, naftahind langes ja keskpika perioodi rahapoliitiliste intressimäärade ootused olid väiksemad. Krediidiriski marginaalid suurenesid aasta jooksul ja nende kasv kiirenes veelgi detsembris, kuna aktsiaturud olid languses ja EKP netovaraostud lõppesid. Ka euroala lühiajaliste võlakirjade tootlus vähenes, kuid mitte nii märgatavalt. Sellega kaasnes kõikide asjaomaste tulukõverate laugemaks muutumine. Euroala majandusosaldu indikaator, mis näitab nii kodumajapidamiste kui ka ettevõtete suhtumist, langes analüütikute prognoositust rohkem – peaaegu kahe aasta madalaimale tasemele. Langus oli tööstusharudes ja riikides laiapõhjaline. Perifeersete liikmesriikide võlakirjade tootlus võrreldes Saksamaa riigivõlakirjade omaga vähenes detsembris igas arvestuses. Itaalia puhul vähenes vahe rohkem kui 30 baaspunkti ja oli kuu lõpus 250 baaspunkti. Seda toetas asjaolu, et Itaalia eelarves jõuti Euroopa Komisjoniga ühisele arusaamisele.

4.3. PORTFELLI STRUKTUUR JA PEAMISED RISKID

31. detsembri 2018. aasta seisuga kuulusid investeerimisportfelli peamiselt riikide emiteeritud väärtpaberid (27 % turuväärtusest, samal ajal kui sihttase on 46 %), riiklike allüksuste, riigiüleste asutuste ja ametiasutuste ning välisriikide valitsuste emiteeritud väärtpaberid (18 % turuväärtusest, samal ajal kui sihttase on 12 %) ning pandikirjad (25 % turuväärtusest, samal ajal kui sihttase on 20 %). Ülejäänud osa moodustasid peamiselt äriühingute ja finantseerimisasutuste emiteeritud tagatiseta võlakirjad. Ligikaudu 9 % portfelist oli paigutatud USA dollarites nomineeritud likviidsetesse ja kõrge reitinguga (AA/AAA)

investeeringutesse. Nende investeeringute valuutarisk on maandatud. 2018. aasta lõpus oli portfellis võlakirju, mis vastasid keskkonna-, sotsiaalsetele ja valitsemiskriteeriumidele, sihttasemega võrreldes üle kolme korra rohkem.

Portfelli kestus¹³ 2018. aasta lõpu seisuga oli 2,41 aastat. Keskmise reiting on A-.

Suurem osa portfelist on investeeritud likviidsetesse väärtpaberitesse ja piisava osa (21 % portfelli koguväärtusest) lunastustähtpäev on 12 kuu jooksul.

Portfelli struktuur (kestus, krediidirisk ja likviidsus) on kujundatud vastavalt prognoositud rahavoogudele, mis tulenevad ELi tagatisega kaetud EFSI toimingutest (nt prognoositud realiseerimine ja tulu).

4.4. TOOTLUS

Aastatootluse arvutamisel võetakse aluseks ajaliselt kaalutud näitajad, et vältida portfelli suurusel (mis aasta jooksul märkimisväärselt kasvas) tulenevat mõju.

Väga keerulistes turutingimustes, mida iseloomustas üldine negatiivne või kõigi aegade väikseim tootlus koos turu märkimisväärse volatiilsuse ja ebakindlusega, oli fondi absoluuttootlus aasta arvestuses 2018. aastal -0,312 %. Selline tootlus on kooskõlas EFSI võrdlusalusega (aastatootlus -0,305 %) ja see saavutati olukorras, kus euroalal olid intressimäärad negatiivsed (eelkõige just selliste nõuete puhul, mida käsitatakse turul krediidiriskivaba ja likviidsena) ja USAs tõusid intressimäärad mitu korda.

5. SIHTSUMMA ASJAKOHASUSE JA EFSI TAGATISFONDI TASEME HINDAMINE

31. detsembri 2018. aasta seisuga oli EFSI raames lepinguid sõlmitud 28 liikmesriigiga ja kokku 53,6 miljardi euro väärtuses: 39,1 miljardi euro väärtuses taristu- ja innovatsioonikomponendi raames (407 toimingut) ja 14,5 miljardit euro väärtuses VKEde komponendi raames (470 toimingut). See näitab üldiselt märkimisväärset kasvu võrreldes 2017. aastaga, mille lõpus oli sõlmitud lepingute väärtus kokku 37,4 miljardit eurot.

31. detsembri 2018. aasta seisuga oli ELi tagatisega kaetud tagasimaksmata nõuetest tingitud üldine riskipositsioon peaaegu 15,8 miljardit eurot, st suurem kui 2017. aastal, mil see oli 10,1 miljardit eurot.

ELi eelarve riskipositsioon seoses võimalike tulevaste maksetega, mis tulenevad ELi tagatisega kaetud ja lepingutes võetud (väljamakstud või väljamaksmata) kohustustest, oli 19,8 miljardit eurot.

Mis puudutab taristu- ja innovatsioonikomponenti, siis oli ELi tagatisega kaetud tagasimaksmata nõuete maht 14,8 miljardit eurot, millest 14,2 miljardit eurot oli seotud võlatoimingutega ja 0,6 miljardit eurot omakapitalitoimingutega.

Juhul kui nendest taristu- ja innovatsioonikomponendi toimingutest tekib kahjum, kaetakse see ELi tagatisest vastavalt EFSI lepingus sätestatud tingimustele. Kui tegemist on taristu- ja innovatsioonikomponendi võlaportfelli ja riiklike tugipankade omakapitaliportfelliga, antakse ELi tagatis portfelli esimese järjekoha kahjust tuleneva riskiosa tagatisena. Kui tegemist on taristu- ja innovatsioonikomponendi standardomakapitaliportfelliga, antakse ELi tagatis

¹³ Kestuse andmed osutavad modifitseeritud kestusele, millega mõõdetakse võlakirja hinnatundlikkust intressimäära muutuste suhtes. See näitaja põhineb põhimõttel, et väärtpaberi hind ja intressimäär on pöördvõrdeliselt seotud.

täieliku tagatisena, tingimusel et EIP investeerib oma vastutusel samadel tingimustel sama suures summas vahendeid.

31. detsembri 2018. aasta seisuga oli VKEde komponendi puhul ELi tagatisega kaetud tagasimaksmata nõuete summa 0,995 miljardit eurot, millest 0,880 miljardit eurot oli seotud tagatistoimingutega ja 0,115 miljardit eurot omakapitalitoimingutega¹⁴.

Juhul kui kõnealustest VKEde komponendi toimingutest tekib kahjum, kaetakse see peamiselt InnovFini VKEde tagatissüsteemi, COSME laenutagamisvahendi, kultuuri- ja loomesektori tagatisvahendi ja Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmi tagatise rahastamisvahendi sissemaksetest. VKEde komponendi omakapitalitoote puhul kaetaks kahjum EFSI raames antava ELi tagatise ja InnovFini omakapitali komponendi esimese järjekoha kahju tagatisega (alakomponent 2).

EFSI tagatise fondi sihtsummaks on määratud 35 % kõigi ELi tagatisega kaetud kohustuste summast¹⁵. ELi tagatisega kaetud toodete riskihindamine näitab, et sellise sihtsumma korral oleks ELi eelarve üldiselt võimalike ELi tagatise realiseerimiste eest piisavalt kaitstud, võttes arvesse EIP toimingutega seotud sissenõudeid, tulusid ja tagasisaadavad vahendeid. Seepärast peetakse sihtmäär 35 % asjakohaseks.

EFSI tagatise fond on kuni 2022. aastani kasvuetaapis, mistõttu täiendamise vajadust hinnatakse hiljem.

¹⁴ Nagu on märgitud ELi finantsaruannetes 31. detsembri 2018. aasta seisuga, välja arvatud tagatiselepingud, mille kättesaadavusperiood algab 2019. aastal, COSME programmi tagatistoimingute puhul kindlaks määratud ja väljamaksmata summad ning omakapitalitoimingute puhul kindlaks määratud ja väljamaksmata summad. Kui võtta arvesse kõik viimati nimetatud kategooriad, oleks potentsiaalselt ELi tagatisega kaetud (väljamakstud või väljamaksmata) kohustuste koguriskipositsioon 2,3 miljardit eurot.

¹⁵ Vt EFSI määruse artikli 12 lõige 5.